

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, **Tarım ve Orman Bakanı İbrahim Yumaklı** tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğü'nün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Birtin

Hakkâri Milletvekili

Hakkâri'nin Yüksekova ilçesine bağlı Örnekköy'de yaklaşık 70 hanede yaşayan 300 yurttaşın temel geçim kaynağını oluşturan tarımsal üretim ve hayvancılık faaliyetleri, 2023 yılında kamu kaynakları kullanılarak ihale yoluyla inşa edilen sulama kanalının kısa sürede çökmesi nedeniyle ciddi bir krizle karşı karşıya kalmıştır. Köylülerin ve köy muhtarlığının aktardığı bilgilere göre, yaklaşık 30-40 yıl boyunca hizmet veren eski sulama kanalının yerine yapılan yeni kanal daha ilk yıldan itibaren deformasyona uğramış, 2026 yılı itibarıyla ise tamamen kullanılamaz hale gelmiştir. Böylece bölgedeki bahçeler, tarım arazileri ve hayvancılık faaliyetleri için hayati önemde olan sulama altyapısı işlevsizleşmiştir.

Bu olay yalnızca bir altyapı arızası değil; kırsal kalkınma politikalarının etkinliği, kamu yatırımlarının denetlenmesi, kaynak kullanımında hesap verebilirlik, tarımsal üretimin sürdürülebilirliği ve yurttaşların kamusal hizmetlere eşit erişim hakkı açısından çok boyutlu bir yönetsel sorun olarak değerlendirilmelidir. Kamu bütçesinden finanse edilen bir yatırımın birkaç yıl içerisinde tamamen kullanılamaz hale gelmesi, yalnızca teknik bir başarısızlık değil aynı zamanda kamu zararı ihtimalini de gündeme getirmektedir. Bu durum, yatırımın planlama, ihale, yapım, denetim ve kabul süreçlerinin bütüncül biçimde incelenmesini gerekli kılmaktadır.

Ülkemizde tarımsal üretim üzerindeki iklim baskıları, kuraklık riski, artan girdi maliyetleri ve kırsal nüfusun azalması gibi yapısal sorunlar giderek derinleşirken; özellikle Hakkâri gibi dağlık ve sınır bölgesi niteliği taşıyan illerde sulama altyapısının önemi daha da artmaktadır. Tarımsal üretimin büyük ölçüde küçük aile işletmeleri tarafından yürütüldüğü bölgede suya erişim yalnızca ekonomik bir mesele değil, aynı zamanda gıda güvenliği, kırsalda yaşamın sürdürülebilirliği ve yerel kalkınmanın devamlılığı açısından stratejik bir öneme sahiptir. Buna rağmen son yıllarda Hakkâri genelinde sulama altyapısındaki eksiklikler, bakım-onarım yetersizlikleri, tarımsal desteklere erişimde yaşanan sorunlar ve kırsal üretimin gerilemesi nedeniyle birçok köyde ekilebilir alanlar atıl hale gelmekte, üreticiler tarımdan uzaklaşmakta ve zorunlu göç eğilimleri güçlenmektedir.

Örnekköy'de yaşanan durum bu yapısal tablonun somut bir örneğini oluşturmaktadır. Tarım ve hayvancılıkla geçinen yurttaşların üretim araçlarına erişiminin ortadan kalkması, yalnızca bir köyün mağduriyeti değil; bölgesel kalkınma hedeflerinin, kırsal destek politikalarının ve kamu yatırımlarının etkinliğinin sorgulanmasına neden olan bir kamusal sorundur. Üstelik yurttaşların ve muhtarlığın çeşitli tarihlerde ilgili kurumlara başvurduğu, ancak teknik inceleme ve çözüm yönünde yeterli adımların atılmadığı yönündeki iddialar, kamu yönetiminde şeffaflık ve hesap verebilirlik ilkeleri açısından da ciddi soru işaretleri yaratmaktadır. Bu bağlamda, söz konusu sulama kanalının yapım sürecinin teknik ve idari boyutlarıyla araştırılması, oluşan

kamu zararının tespit edilmesi, sorumlular hakkında gerekli işlemlerin başlatılması ve köylülerin mağduriyetinin giderilmesi amacıyla sulama altyapısının yeniden inşa edilmesine yönelik somut bir yatırım programının hayata geçirilmesi kamu yararı bakımından zorunluluk arz etmektedir.

Bu bağlamda;

1. Hakkâri'nin Yüksekova ilçesine bağlı Örnekköy'de yaklaşık 30-40 yıl hizmet veren eski sulama kanalının yerine 2023 yılında inşa edilen yeni sulama kanalının üç yıl içerisinde tamamen kullanılamaz hale gelmesinin teknik, idari ve mali nedenleri nelerdir? Bakanlığınızca bu durumun nedenlerine ilişkin hazırlanmış herhangi bir inceleme veya değerlendirme raporu bulunmakta mıdır?
2. Kamu kaynakları kullanılarak gerçekleştirilen söz konusu yatırımın planlama aşamasında yapılan fizibilite, jeolojik etüt, mühendislik hesapları ve dayanıklılık analizleri hangi kurumlar tarafından hazırlanmış; bu çalışmaların öngördüğü ekonomik ömür kaç yıl olarak belirlenmiştir?
3. Kanalın yapımında kullanılan malzemelerin teknik şartnamelere uygun olup olmadığına ilişkin bağımsız laboratuvar analizleri yapılmış mıdır? Yapılmış ise sonuçları nelerdir; yapılmamış ise kamu kaynaklarıyla gerçekleştirilen bir yatırımın kalite güvencesi hangi mekanizmalarla sağlanmıştır?
4. Kanalın yapımından kısa süre sonra deformasyon göstermesine rağmen bugüne kadar herhangi bir teknik müdahalede bulunulmamasının gerekçesi nedir? Bu süreçte köylüler ve muhtarlık tarafından yapılan başvuru, dilekçe ve şikâyetlerin sayısı kaçtır?
5. Sulama kanalının çökmesi nedeniyle Örnekköy'de sulanamayan tarım arazilerinin toplam büyüklüğü ne kadardır? Meyve üretimi, yem bitkileri, sebzeçilik ve hayvancılık faaliyetlerinde ortaya çıkan ekonomik kaybın tespiti için herhangi bir çalışma yürütülmüş müdür?
6. Son on yılda Hakkâri genelinde sulama kanalı, gölet, tarımsal sulama hattı veya benzeri altyapı yatırımlarından kaç tanesi öngörülen kullanım süresini tamamlamadan işlevsiz hale gelmiştir? Bunların ilçelere göre dağılımı nedir?
7. Hakkâri'de son on yıl içerisinde sulanabilir tarım alanı miktarında yaşanan değişim nedir? Sulama altyapılarındaki yetersizliklerin ekim alanlarının daralmasına, kırsal yoksulluğa ve köylerden göçe etkisine ilişkin Bakanlığınızın yaptığı herhangi bir etki analizi bulunmakta mıdır?
8. Tarım ve Orman Bakanlığı tarafından son beş yılda Hakkâri'de desteklenen tarımsal üretim projelerinin ne kadarı sulama altyapısı eksikliği nedeniyle hedeflenen üretim kapasitesine ulaşamamıştır?
9. Sulama altyapısının çökmesi nedeniyle üretim yapamaz hale gelen çiftçilere yönelik herhangi bir zarar tespiti, gelir kaybı desteği veya telafi mekanizması uygulanması planlanmakta mıdır?
10. Örnekköy'deki sulama kanalının yeniden yapılması amacıyla Bakanlığınızın yatırım programına alınmış bir proje bulunmakta mıdır? Bulunmuyor ise üretim hakkı fiilen ortadan kaldırılmış yüzlerce yurttaşın mağduriyetinin giderilmesi için hangi somut adımlar atılacaktır?